

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ 1995-2000. И ПРОГРАМ РАДА ЗА ПЕРИОД 2001-2005.

I

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ 1995–2000.

И у овом периоду настављен је рад из претходног периода у вези са проналажењем одговарајуће зграде за смештај Музеја. Након одласка у пензију Гојка Лађевића 12. јуна 1995. године, за директора Музеја постављен је Милић Ф. Петровић, историчар, који је био начелник Одељења архивске грађе новог периода у Архиву Србије у Београду.

Поред неадекватног смештаја и скромних финансијских средстава која су издвајана из буџета, рад Музеја у овом периоду отежавала је и укупна ситуација у земљи, поготово НАТО агресија 1999. године, када је било најважније склонити експонате са две стратешки угрожене локације и изместити цео Музеј. Музеј је једина републичка установа из области заштите културних добара која је била принуђена да у ратним условима потражи нову локацију.

Међутим, упркос свим наведеним чињеницама, Музеј је улагао огромне напоре да учини нешто више у свом раду: појачан је рад на прикупљању предмета; започета је свеобухватна ревизија и обрада збирки и фондова (завршетак овог пројекта очекује се у 2001. години); урађен је Елаборат о музејској служби и струци у Србији који ће и у наредном периоду бити један од оријентира за рад; извршено одабирање и сређивање архивске грађе Музеја Првог српског устанка и ИМС од 1954. до 1992. године и излучивање безвредног регистратурског материјала; проширена издавачка делатност, припремљено и штампано неколико књига и других издања; уведене нове рубрике и ликовно-гра-

фичка опрема и обогаћен садржај Зборника Музеја; припремљено двадесетак тематских изложби, од којих неколико репрезентативних; обезбеђено знатно присуство Музеја у јавности, спроведена кадровска обнова Музеја пријемом нових младих кустоса и других запослених који су оспособљени за рад у Музеју; кустоси Музеја су учествовали на бројним стручним и научним скуповима; са РТВ урађене су две ТВ серије; сарађивано је са Министарством културе Републике Србије, другим музејима, архивима, библиотекама, институцијама и факултетима из Београда и унутрашњости Србије, Црне Горе и Републике Српске.

За допринос развоју културе у Србији и свесрпском културном простору Историјски музеј Србије је 1997. године добио Вукову награду, највишу награду у области културе у Србији.

У тексту који следи приказаћемо рад Музеја по сегментима.

АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ СА ОБЕЗБЕЂЕЊЕМ СМЕШТАЈА МУЗЕЈА

Дугогодишње активности Гојка Лађевића да реши проблем смештаја Музеја наставио је и нови директор Милић Ф. Петровић. Ово питање је било и до данас остало најважније у раду Музеја. О њему је расправљано скоро на сваком састанку Управног и Надзорног одбора Музеја и усмено и писмено указивано надлежним органима.

Током 1995. године упућена су писма мр Небојши Човићу, председнику Скупштине града Београда, и др Радоју Контитићу, председнику Владе СРЈ, у којима је инсистирано да се реализују закључци Скупштине града Београда од 14. маја 1992. и 12. новембра 1993. као и Решења СИВ-а од 26. јуна 1992. о преносу без накнаде зграде Музеја „25. мај” и Музеја „4. јули” Историјском музеју Србије, ради смештаја и сталне музејске поставке. Тражено је да се обезбеди и коришћење овалне зграде, познате под називом „Спомен збирка”, чиме би се трајно решио смештај Историјског музеја Србије. Влада Србије и Министарство културе Србије подржали су оваква одређења. Додељивањем све три зграде Музеју добио би се потребан простор за смештај експоната у трезору округле зграде и три депoa Музеја „25. мај” и простор за конзервацију, препарацију и фотослужбу, као и простор за канцеларије што је у претходној понуди из 1992. године недостајало.

У писмима је указано да би се обједињавањем збирки и фондова Музеја „25. мај”, Музеја „4. јули” и Музеја револуције Југославије са

збиркама и фондовима Историјског музеја Србије образовао историјски музеј за цео период наше прошлости са одговарајућим наменским простором и опремом, како се иначе ради свуда у свету где се држи до историјске прошлости и очувања културних добара, а што је од посебног државног и националног значаја.

У 1996. години молба за решавање проблема смештаја Музеја, заштите, очувања и презентације, односно обједињавање музејских збирки и фондова Музеја „25. мај”, Музеја „4. јули”, Музеја револуције Југославије који се укидају, упућена је мр Николи Шаиновићу, потпредседнику Владе СРЈ, и Министарству финансија Републике Србије. Са овим предлогом упознато је и Министарство културе Републике Србије.

Због сазнања да је Скупштина града Београда припремала предлог Одлуке да се зграда Музеја „25. мај” и Музеја „4. јули” доделе другој установи, Музеј се обратио господину Мирку Марјановићу, председнику Владе Републике Србије, са предлогом да се на седници Владе Републике Србије сагледа проблем смештаја Историјског музеја Србије и пронађе зграда за његов рад. О овоме су обавештени и др Нада Поповић-Перишић, министар за културу у Влади Републике Србије и проф. др Бранислав Ивковић, министар за урбанизам, грађевинарство и стамбено-комуналне послове у Влади Републике Србије.

Молба да се реши проблем смештаја Музеја упућен је и Горану Милиновићу, шефу кабинета Слободана Милошевића, председника Републике Србије.

Након формирања Дирекције за имовину Републике Србије, почетком 1997. године, Музеј се писмено обратио овој институцији тражећи да Влада Србије на основу овлашћења из Закона о имовини Републике узме у решавање овај приоритетни задатак на спасавању и заштити културне баштине. У сарадњи са Музејом, овај предмет је комплетиран, али без сагласности господина Небојше Човића, председника Скупштине града Београда. Предмет је Дирекција проследила Одбору за прописе Владе Републике Србије са предлогом да се Историјском музеју Србије доделе зграда Музеја „25. мај” и Музеја „4. јули”, али из неких разлога он није био изнет на седницу Владе Србије.

На инсистирање председника Управног одбора и директора Музеја 21. јануара 1999. године одржан је састанак са проф. др Милованом Бојићем, потпредседником Владе Републике Србије, и министром културе мр Жељком Симићем, коме су присуствовали председник Управног одбора Музеја, директор Музеја, председник Надзорног одбора и

секретар Музеја. Оцењено је да се ради о проблему који треба хитно и трајно решити. Као могуће решење узете су у обзир зграде Клинике за пластичну хирургију у Звечанској улици и Музеја „25. мај”. О предлозима са овог састанка писмено је обавештен проф. др Јован Хаџи-Ђокић, директор Клиничког центра Србије, у чијем је саставу Клиника за пластичну хирургију.

Том приликом је закључено да се након додатних информација поново одржи састанак на коме би се то питање размотрило у целини и сачинио предлог Влади Републике Србије са конкретним понудама за његово решавање. Потпредседник Владе Србије и министар културе су и том приликом позвани да посете Музеј и увере се у услове рада Музеја и смештај експоната. Информацију о овом састанку објавила је „Политика” 22. јануара 1999. године, међутим, НАТО агресија на СР Југославију прекинула је даљи рад на обезбеђењу простора за Музеј.

Због агресије НАТО пакта, из зграде у којој је смештен а која је била могућа мета агресора, Историјски музеј Србије је био приморан да се исели и потражи другу, безбеднију локацију. Захваљујући предисретљивости Народног музеја у Београду и разумевању директора Бојане Борић-Брешковић, Музеј је био привремено смештен у Галерији фресака у улици Цара Уроша у Београду. У овим просторијама и централном депоу Народног музеја смештена је већина материјала из Историјског музеја Србије, као и стална поставка „Српска револуција 1804” из Конака кнеза Милоша у Топчидеру.

Финансијска средства за сеобу обезбедило је Министарство културе Републике Србије, а премештање су обавили запослени у Музеју. Након завршетка агресије сви предмети уредно су враћени на своје место.

На згради Конака кнеза Милоша у Топчидеру, који је у непосредној близини бомбардованих објеката, разбијени су прозори, изваљена врата из лежишта, попустила је таваница и друго. Враћање сталне поставке је одложено до уређења изложбених просторија, за шта недостају новчана средства.

О квару на дотрајалој инсталацији за грејање у подрумским депоима Музеја у Немањиној 24 и стицају срећних околности да је избегнуто потпуно потапање националног блага изузетне вредности, писмено су обавештени и тражена хитна помоћ од: Мирка Марјановића, председника Владе Србије, мр Николе Шаиновића, потпредседника Савезне

владе, др Наде Поповић-Перишић, министра за културу Србије, и Бранислава Ивковића, министра грађевине.

У вези са истим питањем, поновним пуцањем инсталација у депоу Музеја у марту 1997. године, по други пут за годину дана Музеј се обратио Нади Поповић-Перишић која је примила председника Управног одбора и директора Музеја. Том приликом поново је позвана да посети Музеј и на лицу места се увери у „услове” у којима Музеј ради. Извештај о стању у депоу Музеја упућен је и Републичкој дирекцији за имовину Србије.

Заједно са председником Управног одбора Музеја, у вези овог важног и ургентног питања, затражен је пријем код Мирка Марјановића о чему је обавештено и Министарство културе Републике Србије, али до пријема није дошло.

Као последица великих киша у току лета 1999. године, у депоима Музеја у Немањиној 24 дошло је до великог повећања влажности па су били угрожени сви експонати који су се ту налазили. Због тога су измештене уметничке слике и тканине. Услови смештаја у депоу Музеја у Немањиној 24 су се драстично погоршавали – продор воде и влаге се повећао до те мере да је већи део експоната морао бити хитно измештен. У недостатку другог решења предмети су смештени у Конак кнеза Милоша у Топчидеру. У међувремену су у Конаку прикупљене и снимане бројне униформе за изложбу „Службено одело у Србији у XIX и XX веку”. Из наведених разлога и потребе сређивања Конака након НАТО бомбардовања и скоро десетогодишњег рада од Министарства културе тражена су невелика финансијска средства за оспособљавање зграде и инсталација. Средства за оспособљавање зграде тражена су и од неких других институција (спонзора). Како средства нису добијена, Конак још увек није оспособљен за поновно отварање изложбе „Српска револуција 1804”.

ПРИЈЕМ НОВИХ РАДНИКА У ИМС

Због одласка у пензију и у друге институције у периоду 1995–2000. године на рад у Историјски музеј Србије примљено је 13 радника са одговарајућом стручном спремом, у складу са потребама Музеја, а према Правилнику о организацији рада и систематизацији радних места (1 правник, 8 кустоса, 1 библиотекар, 1 административни секретар, 1 благајник и 1 возач).

СТРУЧНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ И УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

У периоду 1995–2000. године стручни испит положила су 4 запослена и стекла звање кустоса; 1 звање препаратора, 1 звање вишег кустоса и 4 звање музејског саветника; 2 запослена су стекла звање магистра историјских наука. Девет радника је похађало и успешно завршило почетни, односно виши курс за рад на компјутерима. Трошкове обуке за рад на компјутеру сносила је Управа за заједничке службе републичких органа Владе Републике Србије.

У оквиру стручног усавршавања и научно-истраживаког рада једном кустосу (Милан Грба) је омогућено петомесечно истраживање у Лондону за магистарски рад на тему „Британске медицинске јединице у Србији 1914–1918”. Рад је објављен у Зборнику Музеја.

Организоване су три стручне екскурзије: посета изложби „Благо Свете Горе” у Солуну и манастирском комплексу Метеори у Грчкој; обилазак античких споменика у Цариграду и Малој Азији (Ефес, Милет, Пријем, Дидим) и путовање трагом византијског Цариграда.

МАТИЧНИ ПОСЛОВИ

На основу Плана Владе Републике Србије и Министарства културе Републике Србије, стручна екипа Историјског музеја Србије је два пута боравила на Косову и Метохији у циљу пружања стручне помоћи институцијама из области културе на спашавању и заштити културних добара и ради предавања са темама из историје Старе Србије:

Године 1999. екипу су сачињавали: Милић Ф. Петровић, директор Музеја, и Небојша Дамњановић, виши кустос;

Године 2000. екипу су сачињавали: Милић Ф. Петровић, директор Музеја, Саво Андрић, музејски саветник, и Андреј Вујновић, виши кустос.

Поред упутстава и стручне помоћи одржана су предавања у Косовској Митровици и Лепосавићу са следећим темама: Стара Србија, Милић Ф. Петровић; Државне институције и дипломатско-конзуларна делатност Србије и Црне Горе до 1918, Милић Ф. Петровић; Књижевна сведочанства о Србији у ослободилачким ратовима 1912–1918, Саво Андрић, музејски саветник; О лози Немањића према задужбинама са Косова и Метохије, Андреј Вујновић, виши кустос.

ПОКЛОНИ И ОТКУПИ

Током 1995. године – 2039 откупа – 182 поклона – УКУПНО:	2221 предмета
Током 1996. године – 898 откупа – 495 поклона – УКУПНО:	1393 предмета
Током 1997. године – 1634 откупа – 152 поклона – УКУПНО:	1786 предмета
Током 1998. године – 1888 откупа – 29 поклона – УКУПНО:	1917 предмета
Током 1999. године – 51 откуп – 8 поклона – УКУПНО:	59 предмета
Током 2000. године – 4 откупа – 11 поклона – УКУПНО:	462 предмета.

Значајнији поклони и откупи Музеја

Откупи

- Огледало са постолем са двора Обреновића
- Руска икона посмртно посвећена кнезу Михаилу Обреновићу
- Зидна тканина са ликом краљице Марије и краља Александра Карађорђевића
- Пећ из собе краља Петра I Карађорђевића
- Комплет сатиричног листа „Враголан” 1871–1872.
- Мундир чиновника Краљевине Србије
- Свештеничка одора архимандрита Илкића
- Црногорска свечана народна ношња из времена после Првог светског рата, 1918. год.
- Ратни албум Ђорђа Роша, ослободилачки ратови Србије 1912–1918.
- Печат државног економа среза ариљског
- Три пасоша из 1919. (припадали престолонаследнику Александру Карађорђевићу и пуковнику Јеврему Дамјановићу)
- Плакета додељивана југословенским учесницима Октобарске револуције и 250 медаља и плакета откупљених као целина
- Сребрно кандило

- Златни џепни мушки сат са монограмом краљице Наталије Обреновић и тањир из таковског двора краља Александра Обреновића
- Чаша, поклон краља Александра Обреновића архитекти А. Бугарском и шаховска гарнитура од слоноваче, поклон краља Милана Обреновића пук. Ћирићу
- Комплет летње женске ношње из Буковице (Далмација), крај XIX века
- Једини познати портрет Милоја Ђака, средина XIX века
- Гипсана биста краљице Марије Карађорђевић (рад Ђорђа Јовановића)
- Печат Милана Зака, почетак XX века
- Четири чаше ручно сликане емајлним бојама, крај XIX – почетак XX века
- Лустер са двора Обреновића и три платнена салвета са краљевским монограмима, крај XIX века
- „Извештај са студија” – рукопис Љубомира Недића 1881–1884. год.
- Колекција соколских значака (30 комада), XX век
- Ешарпе, еполете и еполетушке официра Краљевине Србије
- Златна наруквица београдског паше Али-Ризе коју је поклонио кнезу Михаилу Обреновићу приликом предаје градова 1867. год.
- Укази о одликовању и напредовању у служби Драгутина Димитријевића Аписа
- Заоставштина Богдана Лончара, команданта Жандармеријске станице који је убијен у Белој Цркви 7. јула 1941.

Поклони

- Статуете Venus Pudica, 8 комада, III век.
- Једна бронзана биста краља Петра I и две бисте у бронзи краља Петра II Карађорђевића (рад Д. Јовановића Ђукина)
- Оставина Светислава Стефановића Ћеће
- Пропагандни и предизборни материјал политичких странака у Србији (плакати, прогласи, леци, брошуре, програми, статuti и чланци, фотографије и др.)

- Са Музјом југословенског ваздухопловства у Београду постигнут је договор да се Историјском музеју Србије уступи део материјала од НАТО бомбардовања.
- Са надлежним органима Републике Српске вођена је преписка и чињени напори да се делови намештаја краља Петра I Карађорђевића, који су се раније налазили у војним објектима у Рајловцу, поврате у Историјски музеј Србије. Нажалост, ово није реализовано.

Због недостатка средстава током 1999. и 2000. године откуп је сведен на минимум.

РЕВИЗИЈЕ ЗБИРКИ И ФОНДОВА

На основу анализе рада Службе за документацију и договора са директором и стручним радницима Музеја, у Историјском музеју Србије је је јануара 1998. започео рад на ревизији музејских збирки и фондова. С обзиром на евидентне проблеме и недостатке који су уочени у раду (неевидентирани предмети, непрегледност збирки, немање основних података о збиркама и посебно о укупном броју предмета, необрађени предмети, неуспостављена веза између улазне књиге и предмета у збирци) почело се са ревизијом збирки, тако да свака збирка отпочиње од редног броја један, уз обавезно задржавање старог инвентарског броја. Извршена је ревизија следећих збирки:

- Печати	175
- Карте	586
- Заставе	88
- Плакати	1151
- Рукописи	44
- Књиге	292
- Штампa	633
- Знамење	637
- Архивска грађа	1303
- Униформе	987
- Оружје и војна опрема	607
- Археологија	482
- Нумизматика	588
- Примењена уметност	189
- Копије фресака	23

- Ликовна	3045
- Реалије	364

До завршетка послова на ревизији збирки преостало је да се уради још ревизија збирке разгледница, фотографија, етнологије, дела ликовне збирке и техничке збирке, као и дела збирке архивске грађе, униформи и фондова.

Упоредо са ревизијом вршено је ажурирање централне картотеке и њено попуњавање, затим ажурирање помоћне картотеке и сређивање фототеке збирки, као и израда нових инвентарских свески за сваку збирку. Завршетак послова очекује се у 2001. години. Након тога предложиће се обједињавање и комплетирање збирки и фондова, извесна решења у погледу обезбеђења и откупа предмета, побољшања у погледу њиховог руковања, обраде и коришћења према правилнику којим треба да се уреди ова област.

ТЕХНИЧКА ЗАШТИТА МУЗЕЈСКИХ ПРЕДМЕТА

1. Превентивна заштита – вршена су механичка, хемијска и друга чишћења предмета, физичко сређивање предмета и њихово одлагање у депо, као и постављање дезинсекционих средстава у текстил. Обављани су и неопходни послови заштите предмета и њихова припрема за излагање на изложбама.

2. Конзервација предмета – у конзерваторско-преparatorској радионици Музеја конзервирано је укупно 735 предмета из збирки: етнографска, примењена уметност, ликовна, униформе, печати, оружје и војна опрема, нумизматика и археологија. У конзерваторско-преparatorским лабораторијама Народног музеја и Народне библиотеке Србије, Етнографског музеја и приватних лабораторија конзервирана су ликовна дела, текстил, документа и друго.

Реализатор: Бобан Вељковић, преparator-конзерватор, и лабораторије других институција.

СУМАРНИ ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА И ПЕРИОДИКЕ У МУЗЕЈУ

КЊИГЕ: купљено 171, размена 291 и покони 374.

ПЕРИОДИКА: 352 годишта укупно, откуп 43, размена и поклони 309.

Захваљујући размени издања Музеја за издања других институција, присуству и угледу Музеја у стручној и научној јавности и преданним радом библиотекара и управе Музеја, и делимично откупима, набављена је већина потребних енциклопедија, лексикона, речника, књига и периодике из области историје, историје уметности, археологије, етнологије, музеологије и других области рада Музеја.

Због недостатка кадра у библиотеци нису устројене све прописане евиденције о књижном фонду.

ПРИПРЕМА И ПРИКАЗИВАЊЕ ИЗЛОЖБИ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ И ДРУГИХ МУЗЕЈА

Сталне поставке

Музеј има сталну поставку под називом „Српска револуција 1804”, која је смештена у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру. Због недостатка финансијских средстава да се плати грејање у зимском периоду, Конак је био више пута затворан, а након НАТО агресије на СР Југославију, због немогућности да се санирају оштећења, потпуно је затворен за посетиоце. У њему су смештени експонати који су склоњени из депоа Музеја и експонати за изложбу „Службено одело у Србији у XIX и XX веку”.

У време док је био отворен (јануар 1995 – март 1999), Конак је уз стручно вођење кустоса обишло око 15.000 посетилаца. У том периоду обављени су радови на таваници, сређен цреп на крову, извршена рестаурација и конзервација оштећених експоната и др.

Поред старања о сталној поставци, Музеј је учествовао у припреми или самостално израдио седам сталних музејских поставки других музеја и институција: „Вранић кроз историју” у Парохијском дому у Вранићу, 1995, која је допуњена и проширена након опремања поткровља, 1998. (Петар Поп-Лазих, Жељка Шкорић, Саво Андрић, Андреј Вујновић, Владимир Мереник); „Никола Пашић – живот и дело 1845–1926”, Задужбина Николе Пашића и Историјски архив Зајечар, 1996. (Петар Поп Лазих, Небојша Дамњановић); „Пећ и Метохија кроз векове”, Регионални музеј у Пећи, 1997. (Милић Ф. Петровић, Павле Стојковић, Војислав Суботић, Небојша Дамњановић); „Хајдук Вељко Петровић”, Музеј Крајине у Неготину, 1997. (Владимир Мереник, Тијана Јовановић-Чешка, Љиљана Алексић); Родна кућа војводе Степе Сте-

пановића у Кумодражу, 1998. (Ђорђе Митровић, Жељка Шкорић); Музеј краља Петра I Карађорђевића у Београду, 1998. (Ђорђе Митровић) и „Зајечар и околина” у Зајечару, 2000. (Љиљана Алексић, Невена Крстић, Владимир Мереник, Ђорђе Митровић, Душица Бојић, Небојша Дамњановић, Тијана Јовановић-Чешка).

Студијско тематске изложбе

Музеј је у периоду 1995–2000. припремио укупно 19 изложби. Самостално је постављено 12 изложби: „РАЗГЛЕДНИЦЕ ИЗ ЗБИРКЕ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ”, у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру, 1995. (Вељко Ђурић); „ДИНАСТИЈА ОБРЕНОВИЋА – ИЗ ЗАСТАВШТИНЕ”, у Народном музеју у Београду, 1996. (Љиљана Станојевић и сарадници); „БРАНА МИРКОВИЋ – СЛИКЕ ИЗ ЛОГОРА”, у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру, 1996. (Тијана Јовановић-Чешка); „СТАРЕ ФОТОГРАФИЈЕ”, у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру, 1997. (Вељко Ђурић, Ђорђе Митровић); „ПОКЛОНИ И ОТКУПИ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ 1995–1997”, у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру, 1998. (Андреј Вујновић, Жељка Шкорић); „РЕТКИ ПРИМЕРЦИ СРПСКЕ ШТАМПЕ И ПЕРИОДИКЕ XIX ВЕКА”, у књижари Цептер, Београд 1998. (Саво Андрић); „ПРОГЛАШЕЊЕ КРАЉЕВСТВА СХС 1918”, у Скупштини града Београда, 1998. (Душица Бојић); „ЛЕПОТА СТАРЕ КЊИГЕ”, у књижари Цептер, Београд, 1999. (Саво Андрић); „КОПИЈЕ ФРЕСАКА ИЗ ЗБИРКИ ИМС”, у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру, 1999. (Андреј Вујновић); „ОСЛОБОЂЕЊЕ, НЕЗАВИСНОСТ И УЈЕДИЊЕЊЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ”, у Народном музеју у Београду, 1999. (Милић Ф. Петровић, Павле Стојковић, Душица Бојић); „СКУЛПТУРА САМОУКОГ ВАЈАРА РАДОЈА МИЛОШЕВИЋА”, у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру, 1999 (Тијана Јовановић-Чешка); „СТАРОМ НАКИТУ ДАРУЈЕМО СВЕТЛОСТ”, у Галерији Цептер, 2000. (Петар Поп-Лазич, Марко Вуксан).

У сарадњи са другим институцијама приказано је седам изложби: „КРАЈ ДИНАСТИЈЕ ОБРЕНОВИЋ – КОСТИМИ И НАКИТ”, у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру, 1995, у сарадњи са Радио телевизијом Србије; „У ДАНИМА ПОБЕДЕ”, у Дому Војске у Београду, 1995. (Небојша Дамњановић) у сарадњи са Војним музејом и Музејом револуције народа и народности Југославије; „РОДОЛФ АРЧИБАЛД РАЈС – СВЕДОК ИСТИНЕ О СРБИЈИ 1914–1918”, у Дому Војске Југославије

у Београду, 1997. (Павле Стојковић, Слађана Бојковић) у сарадњи са Савезом удружења ратника ослободилачких ратова Србије 1912–1920. и потомака и Одбором „Србија др Арчибалду Рајсу”; „ЖИВОТ И ДЕЛО ВОЈВОДЕ ПЕТРА БОЈОВИЋА”, у Новој Вароши, 1997. (Војислав Суботић, Милош Витомир) у сарадњи са СО Нова Варош и Удружењем Златараца у Београду; „СУТЈЕСКА И НЕРЕТВА У ДЕЛИМА ЛИКОВНИХ УМЕТНИКА”, у Музеју историје Југославије, 1999. (Небојша Дамњановић) у сарадњи са Музејом историје Југославије и Архивом Југославије; „ОСЛОБОЂЕЊЕ БЕОГРАДА 1918”, у Скупштини града Београда, 1999. (Душица Бојић) у сарадњи са Скупштином града Београда; „ТРИПТИСИ: БЕОГРАД–ПАРИЗ–БЈАРИЦ”, у Музеју историје Југославије, 2000. (Ђорђе Митровић) у сарадњи са Заводом за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу и Музејом историје Југославије; „МАТЕРИЈАЛНА КУЛТУРА СРБА У ХРВАТСКОЈ И КРАЈИНИ”, у Етнографском музеју у Београду, 2000. (Андреј Вујновић), у сарадњи са Етнографским музејом у Београду.

Због недостатка финансијских средстава реализација изложбе „РАСТКО НЕМАЊИЋ – СВЕТИ САВА” је одложена, док је у току рад на изложбама „СЛУЖБЕНО ОДЕЛО У СРБИЈИ У XIX И XX ВЕКУ” и „ИКОНА – СРПСКА ИСТОРИЈСКА И ДУХОВНА СЛИКА”.

Изложбе су рађене студиозно и свеобухватно. Код неких изложби обрађен је свесрпски етнички простор (Стара Србија, Босна и Херцеговина, Војводина, Црна Гора): Пећ и Метохија кроз векове; Династија Обреновића – из заоставштине; Родолф Арчибалд Рајс; Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе и друге. За ове изложбе урађен је велики број пригодних карата, табела и другог илустративног материјала. За све изложбе припремљен је и штампан одговарајући каталог или пак мањи проспект (са каталожким јединицама). Код већих изложби део текста или цео каталог је преведен на неки од страних језика.

ПРИКАЗИВАЊЕ ИЗЛОЖБИ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ У СРБИЈИ И РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

- „Србија 1914. године”, Александровац 1995; Александровац 1996.
- „Солунски фронт 1916–1918”, Врњачка Бања, Крушевац, Александровац 1995; Крушевац 1996; Зајечар 1998.

- „Синдикат и прослава 1. маја у Србији”, Младеновац 1995.
- „У данима победе”, Нови Сад, Подгорица 1995.
- „Република Српска Крајина”, Суботица, Апатин 1995.
- „Родолф Арчибалд Рајс – сведок истине о Србији 1914–1918”, Зајечар, Крагујевац, Војна академија Београд 1997; Шабач, Нови Сад, Суботица, Сомбор, Смедерево, Република Српска, Бања Лука 1998.
- „Оружје и опрема средњовековног ратника у Србији”, Зајечар, Коцељева 1997.
- „Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе”, Сомбор, Зрењанин 2000.

Због осетљивости изложбеног материјала, изложба „Династија Обреновића – из заоставштине” није приказивана у унутрашњости Србије, иако је интересовање било изузетно велико.

СРЕДСТВА ИНФОРМИСАЊА О ИЗЛОЖБАМА И КЊИГАМА МУЗЕЈА

Нови, осмишљен и разрађен маркетиншки приступ уочљив је на примеру изложби и објављених књига које је у последњих пет година Музеј припремио. Посебно је видљив код три велике изложбе: Династија Обреновић – из заоставштине (1996); Родолф Арчибалд Рајс – сведок истине о Србији 1914–1918 (1997); Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе (1999), и објављених књига.

„ДИНАСТИЈА ОБРЕНОВИЋ – ИЗ ЗАОСТАВШТИНЕ”

Изложба је, уз три продужења, приказана у периоду од 22. фебруара до 23. јуна 1996. године.

Изложбу су средства јавног информисања оценила као прворазредни културни догађај у Београду и Србији. У медијској промоцији изложбе истакнуту улогу је имала штампа. Објављене су бројне информације, осврти, реаговања, интервјуи и пригодни фељтони.

Први новински написи, којима је изложба најављена, појавили су се током септембра 1995. у „Политици експрес”. Кроз серију чланака изложена је концепција изложбе, представљени аутори и сарадници и најављени предмети који ће бити изложени. Касније је дневни лист

„Политика експрес” посебну пажњу посветио оделу кнеза Михаила у коме је убијен и проблему смештаја Историјског музеја Србије (22. фебруар 1996. и 19. април 1996).

Током 1996. године, „Политика” је објавила више чланака у којима је осветљена улога Обреновића, њихово политичко деловање, донаторска улога, питање њихове заоставштине од 1903. као и делови породичне интиме. Актуелизован је и проблем смештаја Историјског музеја Србије (15. јануар, 18. фебруар, 22. фебруар, 9. март, 17. март и 15. април 1996).

Дневни лист „Вечерње новости” објавио је више чланака о животу Обреновића, изложеном накиту, одећи, намештају и портретима (21. јануар, 22. фебруар, 23. фебруар и 28. фебруар 1996) и фељтон – изводе из драме „Сливница” краља Милана Обреновића, која је писана на немачком језику и до сада остала непозната широј јавности.

Лист „Борба” у броју од 22. фебруара 1996. писао је о оделу кнеза Михаила у коме је убијен и бројним задужбинама, донацијама и добротинствима Обреновића.

Лист „Јавност” из Републике Српске у броју од 9. марта 1996. пише о судбини имовине Обреновића и укључује се у актуелизовани проблем смештаја Историјског музеја Србије.

Часопис „Илустрована политика” у чланку од 9. марта 1996. пише о експонатима на изложби и бројним задужбинама и донацијама династије Обреновић.

Часопис „Нин” у броју од 5. маја 1996. у вези са изложбом објављује разговор са академиком Дејаном Медаковићем.

Штампа је редовно обавештавала о продужавању и трајању изложбе, а фотографије експоната су се појављивале као илустрације у културним рубрикама.

У току трајања изложбе трик-спот је емитован 68 пута у најгледанијим терминима.

„РОДОЛФ АРЧИБАЛД РАЈС – СВЕДОК ИСТИНЕ О СРБИЈИ 1914–1918“

Изложба *Родолф Арчибалд Рајс – сведок истине о Србији 1914–1918*, трајала је од 5. јуна до 6. августа 1997. године.

Припреме, отварање и приказивање изложбе пратило је, за наше прилике, велико интересовање штампе. Први новински написи појављу-

ју се у дневном листу „Политика” већ током августа и септембра 1995. године и септембра и октобра 1996. године.

Током 1997. године, „Политика” је у више наврата писала о изложби и то: 5. јуна, 6. јуна, 26. августа, 30. августа, 31. августа, 5. септембра, 26. септембра, 5. октобра, 9. октобра, 2. новембра и 14. новембра.

Дневни лист „Блиц” извештавао је о изложби, научном скупу и промоцијама књига: 5. јуна, 25. септембра и 26. септембра 1997. године

Лист „Петнаести септембар” објавио је приказ изложбе 15. јула 1997. године.

Лист „Глас Подриња” објавио је два чланка о изложби, и то: 29. јануара и 5. фебруара 1998. године.

Новосадски „Дневник” о изложби обавештава читаоце: 5. марта, 6. марта и 11. марта 1998. године.

Суботички „Дани” су најисцрпнији приказ изложбе објавили 22. априла 1998. године.

Штампа је уредно обавештавала читаоце о продужетку трајања изложбе и њеним гостовањима у другим местима. Изложба је после Београда приказана у Зајечару, Крагујевцу, Војној академији у Београду, Шапцу, Суботици, Сомбору, Новом Саду, Смедереву, Бања Луци. Сви подаци о приказу изложбе у локалним гласилима нису комплетирани.

За два месеца трајања изложбе трик-спот је емитован 128 пута у тада најгледанијим терминима на сва три канала РТС.

„ОСЛОБОЂЕЊЕ, НЕЗАВИСНОСТ И УЈЕДИЊЕЊЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ“

Изложба је трајала од 26. новембра 1999. до 21. априла 2000. године. Цео пројекат *Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе*, изложба и књига, као и фељтон и ТВ серија под истим називом, побудили су велико интересовање стручне, научне и културне јавности наше земље. Штампа и РТ Србије пратиле су реализацију овог пројекта од припреме до завршетка.

Дневни лист „Политика” је пратио целокупан рад на изложби као и свих других садржаја уз пројекат. Објављено је више чланака у којима се говори о току припреме изложбе, поводу, циљу и концепцији, ауторима, власницима изложених експоната, времену трајања. Истакнуто је да су тежиште изложбе историјски процеси и збивања, међусобни

односи и заједничке акције Србије и Црне Горе и других српских земаља (13. јануар 1998; 3. септембар, 4. септембар, 22. септембар, 25. новембар, 27–30. новембар 1999).

„Вечерње новости” од 26. новембра 1999. године под насловом „Хроника уједињења” најављују отварање изложбе. Између осталог, истичу се повод, садржај и аутори изложбе. Посебан акценат ставља се на помоћни музејски материјал, државне родослове, дипломатске карте и друго.

„Глас јавности” од 27–30. новембра 1999. године уз фотографије краља Петра Карађорђевића и краља Николе Петровића доноси одговарајући текст о изложби, истичући да је отворена на дан уједињења Србије и Црне Горе. Наводи се да су приказани историјски процеси у Србији и Црној Гори, Босни и Херцеговини, Војводини и Македонији. У чланку се набраја материјал презентован на изложби уз посебан нагласак на помоћни музејски материјал – родослове и карте.

„Београдске новине” од 17. децембра 1999. године истичу у тексту да су упечатљивом и свеобухватном изложбом приказани историјски процеси у српским земљама до 1918. године.

„Војска” 10. фебруара 2000. године доноси чланак у коме пише да је изложба изузетан пројекат и незаобилазна потврда вечне српске духовне и сваке друге припадности Европи и свету.

„Нова искра” у чланку од 20. фебруара 2000. године наводи да је изложба успела да покаже узајамну упућеност Србије и Црне Горе кроз историју и њихову тежњу да живе у заједничкој држави.

У сарадњи са РТС урађен је трик-спот о изложби који се приказивао на I, II и III каналу РТС и имао је 176 емитовања.

КЊИГА „ОСЛОБОЂЕЊЕ, НЕЗАВИСНОСТ И УЈЕДИЊЕЊЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ”

Издавањем књиге која прати изложбу изазвао је такође велико интересовање средстава јавног информисања.

„Политика” посебно место даје књизи и њеном опширном приказу, истичући да се ради о изузетној монографији, богато илустрованој многобројним мало познатим или сасвим непознатим илустрацијама, као и низом први пут публикованих (рађених за ову прилику) државних родослова, карата, табела (све у колору) (27. децембар 1999, 15. и 16. март 2000). „Политика” истиче да је књига и у штампи и у јавности при-

хваћена као свеобухватна монографија о обнови и изградњи државности Србије и Црне Горе са прегледним и прихватљивим текстовима и илустрацијама, државним знамењима и другим битним обележјима Србије и Црне Горе и других српских крајева.

Лист „Задужбина” из Београда у броју 50 од марта 2000. наводи да су дела предака која су сабрана у књизи стална опомена и вечита обавеза.

„Глас јавности” наводи такође да изложбу прати богато опремљен каталог (књига) у коме су штампане и стране илустрације од којих се неке по први пут објављују у нашој земљи.

Подгорички „Дан” у броју од 14. маја 2000. године доноси ликовне приказе свих владара Србије и Црне Горе до 1918. године са легендама о њима из књиге.

„Пљеваљске новине” у чланку од 1. фебруара 2000. године истичу да је књига по мишљењу неких историчара издавачки подвиг године из области историје.

ТВ СЕРИЈА И ФЕЉТОН
„ОСЛОБОЂЕЊЕ, НЕЗАВИСНОСТ И УЈЕДИЊЕЊЕ
СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ”

У сарадњи са Првим програмом РТС-а – у оквиру редакције Образовно-научног програма урађена је *ТВ серија* под називом „Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе” од девет епизода у трајању од 30 минута.

Крајем 1998. и почетком 1999. године емитовано је седам епизода и започета је реприза целе серије. Због НАТО агресије на Југославију прекинуто је даље емитовање и репризирање серије.

„Политика” је најавила серију као свеобухватни пројекат и најављивала и пратила њено емитовање (10. децембар 1998, 25. фебруар 1999).

У току 2000. године серија је више пута емитована на YU Info каналу.

Фељтон. У времену од 26. новембра до 7. децембра 1998. године у дневном листу „Политика” објављен је фељтон од 13 наставака под називом „Србија и Црна Гора од ослобођења до уједињења”, чији је аутор Милић Ф. Петровић, директор Музеја.

Када се анализира приказ пројекта „Ослобођење, независност и уједињење” у средствима јавног информисања, закључује се да су сва средства са пажњом пратила овај пројекат, да су имала позитиван однос, да су са мање или више текста приказивала процесе ослобођења и уједињења и друге моменте из вишсвековних напора да се ослободи и поново уједини српски народ и његов етнички простор.

О овим и другим изложбама говорено је у бројним радио емисијама, писано у новинама, држана предавања поводом изложби, изложбе приказиване у локалним средствима информисања. Маркетиншки приступ је допринео знатно већој посети изложбама, дистрибуцији издатих књига и подизању угледа Музеја у културној и научној јавности.

ПЕРИОДИЧНА, ПОСЕБНА И ДРУГА ИЗДАЊА МУЗЕЈА

- Зборник ИМС, бр. 28, за 1994. годину; 1997.
- Зборник ИМС, бр. 29–30, за 1995–1996. годину, 1998.
- Припремљен Зборник ИМС за период 1997–2000.
- Радосх Љушић, *Родослов династије Обреновића* (плакат), Београд 1996.
- Група аутора, *Династија Обреновић – из заоставшине* (каталог изложбе), Београд 1996.
- Милић Ф. Петровић, Документа о Рашкој области 1890–1899, Београд 1997.
- Група аутора, *Родолф Арчибалд Рајс – сведок историје о Србији 1914–1918.* (каталог изложбе), Београд 1997, српско-француски.
- Милић Ф. Петровић, Слађана Бојковић, *Родолф Арчибалд Рајс, Чујте, Срби!*, Београд – Горњи Милановац 1997, Београд 1998.
- Група аутора, *Пећ и Мейхохија кроз векове* (каталог сталне музејске поставке у Пећи), Београд – Пећ 1997.
- Милоје Пршић, Слађана Бојковић, *Родолф Арчибалд Рајс о злочинима Аустро–Угаро–Бугаро–Немаца у Србији 1914–1918*, Београд 1997.
- *Живот и дело војводе Петра Бојовића*, Зборник радова са научног скупа, Дом културе, Нова Варош, ИМС, Нова Варош – Београд 1998.

- Милић Ф. Петровић, Павле Стојковић, Душица Бојић, *Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе*, Београд 1999.
- Милић Ф. Петровић, *Државни родослов Србије 1804–1918*. (плакат), Београд 1999.
- Милић Ф. Петровић, *Државни родослов Црне Горе 1697–1918*. (плакат), Београд 1999.
- Милић Ф. Петровић, *Дипломатска представништва Србије у другим земљама до 1918. године и страна дипломатска представништва и заступништва у Србији и Сјарој Србији до 1918*. (карта), Београд 1999.
- Милић Ф. Петровић, *Конзулаши и дипломатски представници Црне Горе 1878–1918. и страна дипломатска и конзуларна представништва у Црној Гори 1878–1918*. (карта), Београд 1999.
- Група аутора, „*Враголан*“, лист за шалу и сатиру, 1871–1872, ИМС, Народна библиотека Србије и Институт за српски језик и књижевност, фототипско издање, Београд 1999.
- Слађана Бојковић, Милоје Пршић, *Страдање српског народа у Србији 1914–1918, Документи*, Београд 2000.

УЧЕШЋЕ ЗАПОСЛЕНИХ У МУЗЕЈУ НА НАУЧНИМ СКУПОВИМА

I. СКУПОВИ У ОРГАНИЗАЦИЈИ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА

А. ЖИВОТ И ДЕЛО РОДОЛФА АРЧИБАЛДА РАЈСА (суорганизатор Одбор „Србија др. Арчибалду Рајсу”), Београд 1997.

- Милић Ф. Петровић, Аустроугарска политика и пропаганда у Старој Србији
- Саво Андрић, Аустроугарска антисрпска пропаганда у првим деценијама XX века
- Слађана Бојковић, Злочини Бугара у окупираној Србији 1915–1918.
- Павле Стојковић, Српски државници, војсковође и ратници у делима др Р. А. Рајса

Б. ЖИВОТ И ДЕЛО ВОЈВОДЕ ПЕТРА БОЈОВИЋА (суорганизатори СО Нова Варош и Удружење Златараца у Београду), Нова Варош 1997.

- Милић Ф. Петровић, Рашка област у устанцима, бунама и ратовима за време војводе Петра Бојовића (1875, 1876, 1878; 1912–1913; 1914–1918)
- Павле Стојковић, Војвода Петар Бојовић – начелник Штаба српске Врховне команде на Солунском фронту

II. УЧЕШЋЕ НА СКУПОВИМА ДРУГИХ ИНСТИТУЦИЈА

- Милић Ф. Петровић, О националној акцији митрополита Михаила у Рашкој области и другим српским земљама под турском и аустроугарском управом, Историјски институт САНУ, СО Соко Бања, Соко Бања 1995. (у штампи), Зборник ИМС бр. 29–30 стр. 45-50.
- Ђорђе Митровић, Разлог памћењу, Београд 1996.
- Ђорђе Митровић, О истраживању и припреми целокупних дела Светозара Марковића, Београд 1996.
- Ђорђе Митровић, Наука и идеологизација у истраживањима дела Светозара Марковића, Нови Сад 1996.
- Милић Ф. Петровић, Живот и права Срба под турском управом у Старој Србији од 1804–1812, Историјски институт САНУ, Београд 1996.
- Милић Ф. Петровић, Пљеваљска бригада (дивизија) у Мојковачкој операцији и другим борбама за ослобођење и уједињење 1912–1918, Институт за савремену историју, Београд, Историјски институт Црне Горе, Подгорица 1996.
- Милић Ф. Петровић, Историјски извори о Пријепољу и средњем Полимљу крајем XIX и почетком XX века, Кроз архивски фонд Министарства иностраних дела Краљевине Србије, Завичајни музеј Пријепоље 1996.
- Милић Ф. Петровић, Политичка и војна конвенција Србије и Црне Горе из 1876. године за ослобођење Старе Србије, Народни музеј Чачак 1997.
- Милић Ф. Петровић, Нека актуелна питања музејске службе и струке у Србији, Музеј Војводине, Нови Сад 1997.

- Милић Ф. Петровић, О исламизацији и албанизацији у Старој Србији, Међународни скуп у Радовишу (Македонија), Градски музеј Скопље и Етнолошко друштво Македоније 1997.
- Милић Ф. Петровић, Посета књаза Николе Петровића Београду 1896. и краља Александра Обреновића Цетињу 1897. године, Научни скуп „Краљ Никола – личност, дјело и вријеме”, ЦАНУ, Подгорица 1997.
- Милић Ф. Петровић, Петар Костић о европским конзулатима у Призрену, Научни скуп „Петар Костић – живот и дело”, Историјски институт САНУ и Метохијски округ, Призрен 1997.
- Ђорђе Митровић, Једна епизода из односа Васе Пелагића и кнеза, касније краља Петра I Карађорђевића, Београд 1997.
- Петар Поп-Лазић, Средњовековни накит у збиркама и фондovima ИМС, Књажевац 1998.
- Милић Ф. Петровић, Родослов државних институција Црне Горе 1697–1918, Никшић 1998.
- Милић Ф. Петровић, Рашка област према одлукама Берлинског конгреса, Научни скуп „Стари Влах у времену и простору”, Нова Варош 1998.
- Милић Ф. Петровић, Српска царинарница на Јавору крајем XIX и почетком XX века, Научни скуп „Стари Влах у времену и простору”, Ивањица 1999.
- Милић Ф. Петровић, О жртвовању хајдука и комита за ослобођење и уједињење српског народа, Научни скуп „Србија и ослобођење српског народа у Турској 1804–1918”, САНУ, Београд 2000.
- Саво Андрић, Лукијан Мушицки, Духовни вожд српског народа у Војној граници 1824-1837, Научни скуп „100 година Архива Србије”, Београд 2000.
- Милић Ф. Петровић, Државна архива у Београду и архивска грађа за време Другог светског рата 1941–1944, Научни скуп „100 година Архива Србије”, Београд 2000.
- Милић Ф. Петровић, Културно-просветна мисија Пљеваљске гимназије 1901–1941, Научни скуп „Друштво и културни идентитет пљеваљског краја од средњег века до новијег времена”, Завичајни музеј Пљевља и Историјски институт САНУ, Пљевља 2000.

- Ђорђе Митровић, Неколико опаски о професору Андрији Стојковићу (прилог Разлог памћењу), Београд 2000.

УЧЕШЋЕ ЗАПОСЛЕНИХ У МУЗЕЈУ У АРХЕОЛОШКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА

Музеј је учествовао у значајним археолошким ископавањима и истраживањима:

- локалитет „Слог” у селу Равна код Књажевца, истраживање, обрада материјала и припрема текста за публикацију, Марко Вуксан, кустос;
- учешће у пројекту Завичајног музеја у Пљевљима на откопавању манастира Довоље у Премћанима (кањон Таре), Марко Вуксан, кустос;
- манастир Тврдош код Требиња, епископско седиште Захумско-херцеговачке епархије, Марко Вуксан, кустос.

Након обраде документације, за Зборник ИМС припремиће се одговарајући текстови са ових археолошких истраживања.

МЕЂУРЕПУБЛИЧКА САРАДЊА

Међурепубличке сарадње није било све до 1998. године, када су успостављени контакти са Народним музејом Црне Горе са Цетиња у вези са заједничким радом на изложби „Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе”. Одржано је више састанака на којима је дефинисана сарадња на овом пројекту. Како је Народни музеј Црне Горе у току реализације одустао од овог пројекта, Историјски музеј Србије је, на своју иницијативу и на препоруку Управног и Надзорног одбора Музеја, наставио рад на овој изложби. ИМС се укључио у археолошка истраживања Завичајног музеја у Пљевљима и његови представници узимају учешће у научним скуповима које организује овај Музеј.

Сарадња је успостављена са Музејом Републике Српске у Бања Луци, који је примио изложбу Историјског музеја Србије „Родолф Арчибалд Рајс”. Том приликом извршена је и промоција Рајсових књига у издању Музеја. Кустос Музеја Републике Српске био је на стручном усавршавању у Историјском музеју Србије. Сарадња се остварује и разменом публикација и сл.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА МУЗЕЈА

Због уведених санкција СР Југославији сарадња са музејима у иностранству у овом периоду сведена је на минимум.

У 1995. години вршена је размена публикација и постојали су одређени контакти и наговештаји о размени изложби са Русијом. Борислав Шурдић, виши кустос Музеја, завршио је специјалистички курс „Музејска комуникација” у УНЕСКО-вој летњој школи у Брну и као представник и заступник ЈНК ИКОМ-а у Ставенгеру учествовао на 17. Генералној конференцији и 18. Скупштини ИКОМ-а.

Историјски музеј Србије је од 1996. године у вези са Међународном асоцијацијом историјских музеја са седиштем у Паризу, као струковним друштвом које окупља историјске музеје широм света. Од маја 1998. године отпочела је и интензивна преписка око учлањења Историјског музеја Србије у ову Асоцијацију, која је прекинута у марту 1999. због НАТО агресије на СРЈ и потом обновљена у септембру исте године пријемом Историјског музеја Србије у ово друштво. Музеј је чланарину платио тек за 2000. годину средствима добијеним од Министарства културе Републике Србије. Исто тако, Историјски музеј Србије је добио свој сајт на Интернету посредством Museums of the world. Од 1996. године Музеј је редовно добијао позиве за учешће на свим колоквијумима које је организовала Асоцијација (1996. у Бону, 1998. у Монреалу, 2000. у Луксембургу), али због недостатка финансијских средстава ни на једном није био присутан његов представник.

У 1997. години успостављена је сарадња са Музејом за савремену историју и библиотечку документацију из Париза, чији су представници боравили у Музеју ради сарадње на изложби „Југославија – век постојања, од уједињења до распада”. Исте године успостављен је контакт са Рајсовим институтом у Лозани ради приказивања изложбе „Родолф Арчибалд Рајс – сведок истине о Србији 1914–1918” што није остварено. У Кантоналној библиотеци у Лозани боравили су представници Музеја проф. др Живојин Алексић и директор Музеја и том приликом су истражени и снимљени Рајсови чланци о Србији и Црној Гори, објављени у Gazette de Lausanne 1914–1918. Чланци су у међувремену преведени на српски језик и у току је припрема да се исти објаве у форми књиге.

У 1998. години настављена је сарадња са Музејом за савремену историју из Париза у вези са наведеном изложбом. Музеј је у функцији

координатора институција из области заштите културних добара из наше земље и уз одобрење Министарства културе Републике Србије купио тражене експонате и омогућио њихово приказивање на изложби која је отворена 19. марта 1998. и трајала до 31. маја 1998. године. Отварању је присуствовао директор Музеја.

Током 1999. и 2000. године обављала се преписка са међународним асоцијацијама – музејским и другим око укључивања у рад, ажурирања података о Музеју и др. У цришким новинама *Neues Zürcher Zeitung* 14. фебруара 2000. године објављен је чланак о Р. А. Рајсу под називом „Изгубљено срце криминолога”, чији је аутор обавио један разговор и са лицима у Музеју која су радила на изложби о Рајсу.

ПРОГРАМСКЕ АКЦИЈЕ МУЗЕЈА ЗА КОЈЕ ЈЕ ДЕО СРЕДСТАВА ОБЕЗБЕЂЕН ОД СПОНЗОРА

1995. ГОДИНА

- Припремљена је и у новоизграђеном Парохијском дому у Вранићу код Београда отворена стална музејска поставка ризнице црквене општине у Вранићу под називом „Вранић кроз историју” за коју је урађен и каталог. Средства су обезбедили Министарство вера Републике Србије, Црквена општина у Вранићу, Министарство културе Републике Србије, СО Барајево и др. У 1998. години припремљен је и отворен и други део сталне поставке у поткровљу зграде. Извори финансирања су остали исти.
- У сарадњи са Војним музејом и Музејом револуције припремљена је и постављена изложба „У данима победе 1944–45”. Изложбу је пратио каталог. Средства су обезбедили савезни органи и друге институције.

1996. ГОДИНА

- Припремљена је и постављена изложба „Династија Обреновић – из заоставштине”. Изложбу су помогли ДДОР Нови Сад, Градски секретаријат за културу, Уметничка ливница „Браћа Јеремић”, П. П. „Торасо”, Технопроминг, „Корен” и Књиговезница Паштрмац.

- Каталог и плакат изложбе штампао је Завод за израду новчаница и кованог новца, без надокнаде и уз право задржавања дела тиража каталога.
- Родослов династије Обреновић штампан је средствима Секретаријата за културу града Београда.
- Припремљена је и постављена изложба „Брана Мирковић – слике из логора”. Каталог изложбе је штампан уз помоћ Графичке школе из Новог Београда.

1997. ГОДИНА

- Припремљена је и постављена изложба „Р. А. Рајс – сведок истине о Србији 1914–1918”. Део средстава обезбедило је 35 спонзора преко Одбора „Србија др Арчибалду Рајсу”, Музеја и Савеза удружења ратника ослободилачких ратова Србије 1912–20. и потомака. Списак спонзора наведен је у каталогу.
- Каталог и плакат изложбе одштампао је Завод за израду новчаница и кованог новца, уз задржавање одређеног броја примерака.
- У Кантоналној библиотеци у Лозани истражени су, снимљени и преведени чланци Р. А. Рајса о Србији и Црној Гори 1914–1918. Две повратне авионске карте на релацији Београд–Цирих обезбедио је ЈАТ.
- Издавање књиге „Р. А. Рајс о злочинима Аустро–Угаро–Бугаро–Немаца у Србији 1914–1918” омогућили су Савезно министарство за развој, науку и животну средину, Министарство културе Републике Србије и „Стручна књига” из Београда, која је била и суиздавач.
- Штапање књиге „Чујте, Срби!” Р. А. Рајса омогућили су спонзори преко Одбора „Србија др Арчибалду Рајсу”, Музеја и Савеза удружења ратника ослободилачких ратова Србије 1912–20. и потомака. „Дечје новине” из Горњег Милановца као суиздавач обезбедиле су део средстава. Средства за друго издање ове књиге, које је изашло у 1998. години, обезбедиле су Савезно министарство за развој, науку и животну средину, „Стручна књига” из Београда и „Дечје новине” из Горњег Милановца.
- Издавање књиге „Документа о Рашкој области 1890–1899” финансирали су Министарство за науку и технологију Републике

Србије, Завод за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу Србије и Министарство културе Републике Србије.

- У поводу откривања споменика војводи Петру Бојовићу у Новој Вароши, отворена је мања пригодна изложба под називом „Живот и дело војводе Петра Бојовића”.
- Одржан је научни скуп и издат зборник који је штампан 1998. године у сарадњи са Домом културе из Нове Вароши.
- Средства за изложбу, научни скуп и зборник обезбедили су ресорна републичка министарства, Скупштина општине и предузећа из Нове Вароши.
- Припремљена је и отворена стална музејска поставка „Пећ и Метохија кроз векове” у сарадњи са Регионалним музејом у Пећи. Изложбу је пратио каталог. Средства за овај пројекат обезбедили су Министарство културе Републике Србије, СО Пећ и радне организације из Метохије.

1998. ГОДИНА

- За Музеј краља Петра I Карађорђевића изливене су бисте у бронзи краља Петра I и краља Петра II Карађорђевића. Гипсане одливке без надокнаде уступила је госпођа Невенка Урбанова. Средства за материјал обезбедила је Скупштина града Београда, а ливница „Браћа Јеремић” је бесплатно урадила одливке.
- Припремљена је и отворена изложба „Поклони и откупи Историјског музеја Србије 1995–1997”. Средства су обезбедиле Београдске електране.
- Припремљена је и отворена изложба „Ретки примерци српске штампе и периодике XIX века”. Изложбу је пратио каталог–проспект. Припрема и реализација изложбе остварена је у сарадњи са ZEPTEK Internationalom у чијим просторијама је и приказана.
- Припремљена је и отворена изложба „Ослобођење Београда 1918”. Изложбу је пратио каталог–проспект.
- Припремљена је и отворена изложба „Проглашење Краљевине СХС 1918”. Изложбу је пратио каталог.
- Обе изложбе реализоване су у сарадњи и у просторијама Скупштине града Београда.

- Припремљена је и отворена изложба „Сутјеска и Неретва у делима ликовних уметника”. Изложба и каталог урађени су у сарадњи са Музејом историје Југославије и Архивом Југославије. Средства су обезбедили савезни органи.
- Историјски музеј Србије је у функцији координатора из области заштите културних добара из наше земље и уз одобрење Министарства културе Републике Србије организовао истраживање, осигурање и транспорт експоната за изложбу у Музеју за савремену историју и библиотечку документацију у Паризу, под називом „Југославија – век постојања, од уједињења до распада”. Ову акцију финансирало је Министарство културе Републике Србије и „Континенталшпед” из Београда.

1999. ГОДИНА

- У оквиру пројекта „Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе” урађено је следеће: изложба, каталог, књига, плакат, државни родослови Србије и Црне Горе, дипломатско-конзуларне карте Србије и Црне Горе, ТВ серија, фелтон у листу Политика, спотови на РТС.

Реализацију пројекта поред Министарства културе Републике Србије омогућили су Завод за израду новчаница и кованог новца, Скупштина града Београда, СМИП, Савезно министарство за развој, науку и животну средину, Министарство за рад, борачка и инвалидска питања Републике Србије, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Београдска банка – Београд, ГТП „Трешња” – Београд, „Дрвоимпекс” – Београд, Управа за заједничке послове републичких органа, БИГЗ, Службени гласник Републике Србије и штампарија Српске православне цркве. ТВ серија урађена је у сарадњи са РТС Београд (аутори Војислав Лалетин, новинар, и Милић Ф. Петровић, директор ИМС, стручни сарадник Душица Бојић, кустос Музеја).

- У сарадњи са Народном библиотеком Србије и Институтом за књижевност и уметност објављено је фототипско издање листа за шалу и сатиру „Враголан” 1871–1872. Средства је обезбедило Министарство културе Републике Србије.

- Изложба „Лепота старе књиге” и каталог који је прати реализовани су у сарадњи и у просторијама ZEPTEK INTERNATIONALA.

2000. ГОДИНА

- Изложба „Старом накиту дарујемо светлост” и каталог који је прати, урађени су у сарадњи и у просторијама ZEPTEK INTERNATIONALA.
- Изложба фотографија аутора Јеврема Димитријевића „Триптиси: Београд–Париз–Бјариц” и каталог реализовани су у сарадњи са Републичким заводом за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу који је обезбедио средства.
- За потребе изложбе „Икона – српска духовна и историјска слика”, која је у припреми, „Инвестимпорт” из Београда обезбедио је средства за пут у Равену за два радника Музеја ради копирања иконе српског патријарха Пајсија.
- За изложбу и каталог „Службено одело у Србији у XIX и XX веку”, која је у припреми, поред Министарства културе, део средстава обезбедили су: Беобанка – Београд, Телеком – Београд, Савезна управа царина, Фонд Милене Павловић Барили и Управа за заједничке послове републичких органа.
- Штампане књиге „Страдање српског народа у Србији 1914–1918” финансирани су: Савезно министарство за развој, науку и животну средину, Министарство за науку и технологију Републике Србије, Министарство културе Републике Србије и „Стручна књига” као суиздавач.
- Каталог сталне музејске поставке „Сремски фронт 1941–1945” урађен је у сарадњи са СУБНОР-ом Србије и Министарством за рад, борацка и инвалидска питања који су обезбедили средства.
- Средства за припрему и штампу књиге „Стара Србија, прошлост и садашњост” обезбедили су Савезно министарство за развој, науку и животну средину, Милешевска епархија, СО Прибој, СО Нова Варош, Златарпласт из Нове Вароши и Министарство културе Републике Србије.

Средства која су обезбеђивали спонзори била су често знатно већа од средстава добијених на основу редовног финансирања од Мини-

старства културе Републике Србије, а неке акције реализоване искључиво средствима добијеним од спонзора. Ово се нарочито односи на велике пројекте и акције од општег значаја:

- Изложбе: о династији Обреновића, Арчибалду Рајсу, Србији и Црној Гори и службеном оделу у Србији;
- Књиге: о Арчибалду Рајсу, о страдању српског народа у Првом светском рату, о Рашкој области и „Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе”, државни родослови и дипломатске карте Србије и Црне Горе.

УПРАВНИ И НАДЗОРНИ ОДБОР И СТРУЧНО ВЕЋЕ МУЗЕЈА

У периоду 1995–2000. године Управни и Надзорни одбор Историјског музеја Србије одржали су десет заједничких седница, а одржана је и једна седница само Управног одбора. Разматрана су општа и текућа питања из рада Музеја:

- Обезбеђење одговарајуће зграде и простора за смештај и рад Музеја;
- Концепција рада Музеја 1995–2000. године;
- Годишњи планови и извештаји о раду (општи и финансијски);
- Правилници: о организацији и систематизацији; о издавању публикација; о канцеларијском пословању; о рачуноводству; Листа категорија регистратурског материјала са роковима чувања;
- Актуелна питања музејске службе и струке у Србији (упитник за израду елабората и Елаборат о музејској служби и струци у Србији данас);
- Информација о пресељењу и раду Историјског музеја Србије за време агресије НАТО пакта на СР Југославију 1999. године;
- Издавачка делатност Музеја са посебним акцентом на концепцију, садржај и ликовно-графичку опрему Зборника Музеја;
- Потреба израде садржаја и концепције сталне музејске поставке Историјског музеја Србије;
- Информација о сталној музејској поставци Регионалног музеја у Пећи „Пећ и Метохија кроз векове”;
- Припреме за израду каталога збирки и фондова Музеја;
- Категоризација музејских предмета;

- Разматрање концепција и информација о припремама и реализацији изложби Музеја (Династија Обреновић; Р. А. Рајс; Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе; Службено одело у Србији у XIX и XX веку и др.);
- Потреба израде Терминолошког речника за музеје;
- Информација о изложби „Југославија – век постојања, од уједињења до распада” у Паризу, 19. март – 31. мај 1998;
- Информација о одлукама Комисије за виша стручна звања у музејима;
- Учешће Музеја у археолошким истраживањима која финансира Министарство науке и технологије и Министарство културе Србије;
- Предлагање нових чланова у Управном и Надзорном одбору, Уређивачком одбору Музеја и Комисији за стицање виших стручних звања у музејима;
- Предлог Одбора „Србија др Арчибалду Рајсу” о додели Вукове награде Историјском музеју Србије и обавештење о додели Музеју ове награде за 1997. годину;

Посебно место у континуитету је посвећивано проблему решавања смештаја Музеја уз значајно ангажовање председника Управног одбора и директора Музеја, који су редовно информисали Одбор о писменим обраћањима и усменим контактима са министрима културе др Надом Поповић-Перишић, односно Жељком Симићем, о пријему и разговорим са потпредседником Владе Републике Србије Милованом Бојићем. Музеј се обраћао и градоначелнику Београда Небојши Човићу, односно Зорану Ђинђићу, председнику Владе Републике Србије Мирку Марјановићу. На Управном одбору предлагано је да се један број Зборника Музеја посвети досадашњим напорима да се реши смештај Музеја.

На седницама Управног и Надзорног одбора разматран је и проблем депоа Музеја. Након пуцања инсталација за грејање у депоу Музеја (март 1996, март 1997) писмено су обавештено Министарство културе, председник Владе Републике Србије и други републички и савезни органи. Том приликом указано је на могуће катастрофалне последице уколико се хитно не предузму одговарајуће мере и не измести материјал смештен у ове просторије. Одговора ни помоћи по овом питању није било.

На састанку Управног и Надзорног одбора разматрано је и питање електричног осветљења на сталној поставци у Конаку кнеза Милоша. У том смислу Музеј се обратио Министарству културе за одобрење средстава за решење овог проблема. Након тога, стање је, напорима Музеја, само поправљено али не и трајно решено.

Све наведене активности које надлежни органи нису ни узимали у разматрање, нити је на њих одговорено, подржали су и Управни и Надзорни одбор, уз констатацију да се на њима и даље ради.

Рад Управног и Надзорног одбора у овом периоду одвијао се у складу са Законом о јавним службама, Статутом Музеја и Пословником о раду.

Стручно веће је одржало 14 седница и на њима су разматрани: годишњи планови рада и извештаји о раду (општи и финансијски), концепције изложби, правилници, елаборат о музејској струци и служби у Србији, план ревизије збирки и фондова Музеја, сређивање архиве Музеја, информације о току припреме изложби и друга актуелна питања везана за рад и функционисање Музеја. Састанцима Стручног већа су присуствовали сви кустоси Музеја.

ОПШТИ, ПРАВНИ И ФИНАНСИЈСКИ ПОСЛОВИ

Општи, правни, кадровски и финансијски послови обављани су у складу са плановима и програмом Музеја, позитивним законским прописима и уобичајеном праксом. Ови послови су обављани стручно, ажурно и уз позитивне оцене надлежних органа (Министарства културе, Завода за платни промет и др.) о трошењу средстава и вођењу финансијско-материјалних послова.

ЗАКЉУЧАК

Улагани су огромни напори да се за Музеј обезбеди зграда за рад, смештај експоната, сталну и повремене поставке. По овом питању Музеј се писмено више пута обраћао министрима културе Владе Републике Србије, председницима и потпредседницима влада Републике Србије и Југославије, председницима Скупштине града Београда и другим надлежним органима и појединцима. На могуће катастрофалне последице због пуцања цеви за грејање у депоу Музеја у два наврата алармирано је писмено и усмено приликом пријема и разговора председника

Управног и Надзорног одбора и директора Музеја код министра културе и потпредседника Владе Републике Србије. Било је све припремљено да се зграда Музеја „25. мај” и Музеја „4. јули” додели Историјском музеју Србије. Нажалост, та одлука није реализована. Међутим, може се рећи да надлежни органи никада нису схватили опасност од пропадања националне баштине у сутеренским депоима Музеја ни обавезу њеног очувања. И поред редовних позива никада нису посетили Музеј и уверили се на лицу места у постојеће стање. Поред тога, увек је недостајала одлучност да се реши овај важан проблем.

У оквиру програма Одбора „Србија др Арчибалду Рајсу” радило се на враћању Рајсове куће у првобитно стање како би се у њој отворио спомен музеј.

Након анализе система вођења евиденција о експонатима и њихове обраде организована је свеобухватна ревизија музејских збирки и фондова, евиденција и документације о њима са обавезом да се сви предмети благовремено евидентирају и адекватно обраде. Планирано је да се ревизија збирки и фондова и устројавање одговарајућих евиденција заврши у току 2001. године. Након завршетка ревизије урадиће се извештај са предлогом мера за даљи рад: обједињавање збирки и фондова, организација и систематизација послова и задатака и профил савременог Историјског музеја Србије.

Урађен је Елаборат о музејској служби и струци у Србији у коме су наглашени неки основни задаци Музеја у наредном периоду:

Дефинисати врсте савремених предмета од интереса за аквизициони рад Музеја и покушати да се као „обавезни примерци” обезбеде за Музеј (заставе, грбови, печати, карте, планови, атласи, плакати, прогласи, оружје, униформе, новац, разгледнице и друго);

Праћење, набавка, превођење и објављивање стране стручне литературе о музејској служби и музејима, збиркама и фондовима;

Доградња законодавне регулативе и стручних упутстава за рад Музеја.

Разграничење надлежности између музеја;

Осавременавање програма за полагање стручних предмета (увођење информатике као обавезног предмета и др.);

Израда терминолошког речника за музеје;

Решавање статусног питања спомен-обележја и спомен-гробаља из ослободилачких ратова Србије.

Елаборат су разматрали и прихватили: Стручно веће, Управни и Надзорни одбор Музеја, Координациони одбор републичких музеја и Министарство културе Републике Србије. С обзиром на садржај и значај, Елаборат ће се објавити у Зборнику Историјског музеја Србије.

У складу са потребама Музеја, Правилником о организацији рада и систематизацији послова и радних задатака, уз поштовање позитивних закона, на рад у Историјски музеј Србије примљено је 13 запослених са одговарајућом стручном спремом.

Пет запослених је положило стручни испит (4 кустоса и 1 виши препаратор), 1 је стекао звање вишег кустоса; 4 звање музејског саветника; 2 кустоса је стекло звање магистра историјских наука, а 9 запослених је завршило нижи и виши курс за рад са компјутерима.

Од 1995. до децембра 2000. године путем откупа и поклона Музеј је увећао своје збирке и фондове за 7843 предмета. Овај број би био много већи да због агресије НАТО пакта на Југославију и недостатка финансијских средстава откуп у 1999. и 2000. није био скоро потпуно обустављен. Урађена је конзервација и рестаурација бројних предмета.

Библиотека Музеја увећана је за 836 књига и 704 бројева периодике. Разменом, поклонима и откупом набављена је већина потребних књига, лексикона, енциклопедија, периодичних и других новијих издања неопходних за рад Музеја.

У периоду од 1995. до 2000. године Музеј је учествовао или самостално припремио седам сталних музејских поставки и 20 студијско-тематских изложби. Све изложбе су побудиле пажњу шире јавности. Посебан утисак и интересовање су оставиле три репрезентативне изложбе: о династији Обреновића, која је била и најпосећенија (преко 50.000 посетилаца); о Арчибалду Рајсу и о ослобођењу, независности и уједињењу Србије и Црне Горе. Ове изложбе пратили су каталози са каталожским јединицама, а текстови каталога су делом или у целини преведени на неки од светских језика. Неколико задњих година у припреми је велики пројекат Музеја под називом „Службено одело у Србији у XIX и XX веку”. Ради се о изложби и каталогу – монографији који обухватају све државне службе које су имале прописано одело од 1804. до 1992. године. Прикупљене су и снимљене бројне униформе из институција и од приватних лица (око 1300 слајдова), и урађени текстови за књигу. Приказивање изложбе и објављивање књиге очекује се у 2001. години.

Средства јавног информисања пратила су припреме, отварање и трајање изложби Музеја и посвећивала потребан простор за најаву и приказ садржаја изложбе. Посебну пажњу изложбама Музеја посветила је телевизија која је емитовала трик-спотове пре отварања и у току приказивања изложби. Средства информисања пратила су приказивање изложби Историјског музеја Србије и у другим местима у Србији и Републици Српској.

Припрему изложби, посебно већих, и припрему и објављивање каталога изложби и књига значајно су помогли бројни спонзори. Без ове помоћи многе изложбе не би могле да се реализују нити штампају пратни каталози и књиге.

У оквиру уређивачке политике Зборника Музеја и даље се инсистира да се објављује што више прилога из музеологије, домаће и стране, а није запостављен ни историјски део, као ни део који се односи на рад Музеја и музејске службе у Србији. У Зборнику су отворене и нове рубрике, проширен круг сарадника и измњена ликовно-графичка опрема часописа.

У протеклом периоду Музеј је припремио и објавио неколико посебних издања од општег значаја: Документа о Рашкој области 1890–1899; спис Р. А. Рајса „Чујте, Срби!”, који је имао два издања; две књиге докумената о страдању српског народа у Србији у току Првог светског рата – извештаје српске владе и Врховне команде и других институција и налази и извештаји Родолфа Арчибалда Рајса; фототипско издање јединог познатог примерка листа за хумор и сатиру „Враголан” за 1871–1872; свеобухватну књигу о процесима ослобођења, независности и уједињења Србије и Црне Горе, државне родослове и карте дипломатских представништва Србије и Црне Горе у страним земљама и страним земаља у Србији и Црној Гори до 1918; родослов династије Обреновића; зборник радова са научног скупа „Живот и дело војводе Петра Бојовића”, а у припреми је зборник са научног скупа „Живот и дело Родолфа Арчибалда Рајса”; репрезентативне каталоге изложбе о династији Обреновић и Р. А. Рајсу; каталог сталне поставке „Пећ и Метохија кроз векове” и др.

Са РТВ Београд урађене су две телевизијске серије: О збиркама и фондовима Историјског музеја Србије – архолошка, нумизматичка, ликовна, збирка фотографија, збирка примењене уметности и друге (Петар Поп-Лазин, Тијана Јовановић-Чешка, Ђорђе Митровић, Андреј Вујновић); „Ослобођење, независност и уједињење Србије и Црне Горе” од

девет полусатних епизода које су до сада више пута репризиране (Милић Ф. Петровић и Душица Бојић); учешће у снимању документарно-уметничког филма и ТВ серије о војду Карађорђу (Милић Ф. Петровић и Небојша Дамњановић). Представници Музеја узели су учешће у припреми телевизијске информативне емисије „Досије о Косову” (Милић Ф. Петровић и проф. др Војислав Суботић). Радио телевизији и штампани омогућено је снимање великог броја емисија и припрема новинских чланака из историје српског народа и државе, посебно из Карађорђевог и Милошевог времена. У сарадњи са ДДОР Нови Сад урађен је календар за 2000. годину са накитом из музејских збирки.

За штампу су припремљени следећи рукописи: Службено одело у Србији у XIX и XX веку; Зборник Историјског музеја Србије за 1997–2000. годину; Стара Србија – њена прошлост и садашњост од Томе М. Бацетића из 1876. У припреми је књига новинских чланака о Србији и Црној Гори које је Р. А. Рајс објавио у лозанској „Газети” 1914–1918, каталог сталне музејске поставке Српска револуција 1804, краћа информативна публикација о Историјском музеју Србије и каталози неких збирки и фондова Музеја.

Изложбе, каталози и књиге наишли су на позитиван пријем у стручној и научној јавности у нашој земљи. Активности Музеја су приказиване у средствима информисања и у информативним и образовним емисијама као изузетно значајни културни догађаји.

Са одговарајућим прилозима запослени у Музеју учествовали су на бројним стручним и научним скуповима у земљи и иностранству.

Због санкција уведених нашој земљи међународна сарадња Историјског музеја Србије у овом периоду била је знатно смањена, а у неким годинама готово паралисана. Упркос томе, нешто је ипак постигнуто: Борислав Шурдић, виши кустос Музеја, завршио је специјалистички курс „Музејска комуникација” у УНЕСКО-вој летњој школи у Брну и као представник и заступник ЈНК ИКОМ-а у Ставангеру учествовао на 17. генералној конференцији и 18. скупштини ИКОМ-а; вршена је размена публикација; чињени покушаји да се неке изложбе Музеја прикажу у Русији и Швајцарској; омогућено Музеју за савремену историју и библиотечку документацију из Париза да прикупи експонате и прикаже изложбу под називом „Југославија – век постојања, од уједињења до распада”; вршена је преписка са Међународном асоцијацијом историјских музеја у Паризу. ИМС се у 2000. години учланио у ову Асоцијацију и добио свој сајт на интернету посредством Museums

of the World. Нажалост, Музеј није био у прилици, а била је неопходно, да присуствује колоквијумима које је организовала Међународна асоцијација историјских музеја у овом периоду.

На седницама Управног и Надзорног одбора Музеја разматрана су општа питања и документа из рада Музеја: смештај Музеја, програми и извештаји о раду, правилници, концепције изложби, склањање експоната за време НАТО агресије, стицање виших звања кустоса, концепција Зборника Музеја и друго.

Рад Музеја одвијао се у складу са позитивним законским прописима, нормативним актима и праксом Музеја, одлукама и закључцима Управног и Надзорног одбора и Стручног већа Музеја и налозима Министарства културе Републике Србије.

II

ПРОГРАМ РАДА МУЗЕЈА У ПЕРИОДУ 2001–2005. ГОДИНЕ

Наставак рада у вези са обезбеђењем зграде за Музеј и оспособљавање за музејску поставку куће Краља Петра I Карађорђевића у Београду, куће војводе Степе Степановића у Кумодражу и куће Р. А. Рајса у Београду. Рад у вези са Рајсовим имањем у Скопљу.

Попуњавање музејских збирки и фондова путем поклона и откупа.

Завршетак изложби и каталога – монографија „Службено одело у Србији у XIX и XX веку” и „Икона – српска духовна и историјска слика”.

Оспособљавање Конака кнеза Милоша у Точидеру и сталне поставке „Српска револуција 1804”.

Штампање Зборника Историјског музеја Србије за период 1997–2000, припрема и штампање бројева Зборника од 2001–2005. године.

Завршетак ревизије збирки и фондова, њихово обједињавање, комплетирање и даље попуњавање и уређење евиденције о њима.

Израда нове организације рада и систематизације послова и радних задатака Музеја.

Израда профила савременог Историјског музеја Србије.

Наставак обраде збирки и фондова, припрема и објављивање каталога збирки и фондова.

Припрема и штампање књига: Стара Србија, Томс М. Бацетића; Марија Карађорђевић – Краљица мајка, Данице Чоловић; Кнезови Ра-

шковићи, Војислава Суботића; чланака Р. А. Рајса о Србији и Црној Гори објављених у *Gazette de Lausanne* 1914–1918. и др.

Припрема и објављивање краће информативне и електронске публикације о Историјском музеју Србије, збиркама и фондовима које поседује.

Припрема и обележавање 200 година од Првог српског устанка и 100 година од крунисања краља Петра I Карађорђевића 1804–1904–2004 (изложба, каталог, обележавање места где је рођен Карађорђе и др).

Припрема и приказивање изложби:

Просветитељско и песничко дело Лукијана Мушицког;

Свети Сава у историји српског народа;

Стручне медицинске мисије у ослободилачким ратовима Србије, под називом „Били су са нама, хвала им”;

Културно благо Рашке области;

Неке изложбе о српским војводама из ослободилачких ратова Србије: Радомир Путник, Живојин Мишић, Степа Степановић и Петар Бојовић;

Политичке странке у Србији 1918–1941;

Србија под окупацијом 1941–1944. и других.

Присуство и рад у Друштву музејских радника Србије и Међународној асоцијацији историјских музеја.

Учешће у археолошким истраживањима и ископавањима од општег значаја.

Испитивање могућности формирања Клуба (Друштва) пријатеља Историјског музеја Србије које би окупљало историчаре, колекционаре, аквизитере, аматере и друге.

Започети процену вредности експоната које чува ИМС.

Ос гали редовни и текући послови.